

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรวิชา(ส 31101)สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทับกฤชพัฒนา ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ของโรงเรียนทับกฤชพัฒนา

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนทับกฤชพัฒนา

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอน การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
2. ขั้นตอน การสร้างหลักสูตรและประเมินเอกสารหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร ได้แก่
แบบเก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรแบ่งเป็น ด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
นครสวรรค์ เขต 1 องค์การบริหารตำบลทับกฤช และ โรงเรียนทับกฤชพัฒนา จำนวน 1ฉบับ แบบ
เก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ โรงเรียนทับกฤชพัฒนา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ศักยภาพของโรงเรียน
แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น แนวทางการจัดการศึกษา จำนวน 1 ฉบับข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียน และแบบสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมาใช้ในการจัดหลักสูตร
วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐานจำนวน 1 ฉบับ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรและประเมินเอกสารหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรแบบมาตรา
ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง จำนวน 1 ฉบับ ผู้ประเมิน ได้แก่

ผู้ที่มีความรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรประเมินคุณภาพของหลักสูตร 9 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านหลักการของหลักสูตร ด้านจุดหมายของหลักสูตร ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ด้านคำอธิบายรายวิชา ด้านหน่วยการเรียนรู้ ด้านแนวการจัดการเรียนรู้ ด้านแนวการวัดและประเมินผล และ ด้านแนวการจัดสื่อการเรียนรู้ รวม 5 คนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการสรุปผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่านแล้วนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทับกฤชพัฒนา ประกอบด้วยข้อมูล 2 ด้าน คือ

1.1 ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับหลักสูตร แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1.1.1 ข้อมูลด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.1.2 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับโรงเรียนทับกฤชพัฒนา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียนทับกฤชพัฒนาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษามิงบประมาณในการจัดการศึกษาที่เพียงพอแก่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ นักเรียนที่เข้าเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมีอาชีพรับจ้างและทำงานในต่างจังหวัด การดูแลไม่ทั่วถึงทำให้นักเรียนบางส่วนขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับสูง

1.1.3 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไปได้แก่วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา วิชาศิลปะศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และ วิชาวิทยาศาสตร์ และรายวิชาที่ได้ผลการเรียนต่ำได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 ข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1.2.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของตำบลทับกฤชตำบลทับกฤชตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอชุมแสง สภาพทางกายภาพเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าวมถึง มีหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน ประชากร 8,838 คน เป็นชาย 3,918 คน หญิง 4,920 คน

1.2.2 ด้านสภาพเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การปลูกข้าว ข้าวโพด พริก แตงโม และการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด งานอาชีพด้านหัตถกรรม ได้แก่ การจักสานจากผักตบชวา การสานแข่งจากไม้ไผ่

1.2.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีโรงเรียนประถมศึกษา 2 โรงเรียน โรงเรียนมัธยม 1 โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน 1 แห่ง มีวัด 3 แห่ง โรงเรียนเอกชน 1 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง สุขาภิบาล 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง การประปา 1 แห่ง ประชากรใช้บริการไฟฟ้าครบ 100 % ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ทับทิม ประเพณีแข่งเรือ

1.2.4 ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งน้ำสำคัญคือแม่น้ำน่าน แหล่งน้ำธรรมชาติ 15 สาย บ่อน้ำสาธารณะ 2 บ่อบึงที่สำคัญคือบึงบอระเพ็ดและบึงทับทิม

1.2.5 ด้านจุดเด่น และ จุดด้อยของชุมชนและพื้นที่ จุดเด่น พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทราย เหมาะแก่การเพาะปลูกข้าว มีแหล่งน้ำเหมาะแก่การประกอบอาชีพประมงเนื่องจากอยู่ใกล้กับบึงบอระเพ็ด จุดด้อย ในฤดูน้ำหลากประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นระยะเวลานานทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ทำให้ประชากรประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาภัยจนต่อเนื่องกันหลายปี

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรและประเมินเอกสารหลักสูตร มีดังนี้

2.1 ได้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการซึ่งเป็นหลักสูตรที่นำเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกันมาหลอมรวมกัน และจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต อันจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีองค์ประกอบหลักสูตรคือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลักการของหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผลและ การจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ โดยในส่วนของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ได้แบ่งออกเป็น 12 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1	ฐานอดีตศึกษา
หน่วยที่ 2	ความเป็นมาสุโขทัย
หน่วยที่ 3	เล่าขานประวัติศาสตร์
หน่วยที่ 4	ศาสตร์ภูมิไทย
หน่วยที่ 5	เข้าใจภูมิศาสตร์
หน่วยที่ 6	รักษาดูริปไตย
หน่วยที่ 7	คนไทยฉลาดใช้

หน่วยที่ 8	อยู่ได้แบบพอเพียง
หน่วยที่ 9	ย้อนดูท้องถิ่น
หน่วยที่ 10	ถิ่นปรมัตต์
หน่วยที่ 11	ปฏิบัติกิจทางศาสนา
หน่วยที่ 12	รักษาสิ่งแวดล้อม

2.2 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามองค์ประกอบหลักสูตร 8 ด้าน มีดังนี้

2.2.1 ด้านวิสัยทัศน์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 อยู่ในระดับดี

2.2.2 ด้านหลักการของหลักสูตรมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับดี

2.2.3 ด้านจุดหมายหลักสูตรมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับดี

2.2.4 ด้านโครงสร้างของหลักสูตรมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับดี

2.2.5 ด้านคำอธิบายรายวิชามีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 อยู่ในระดับดี

2.2.6 ด้านหน่วยการเรียนรู้มีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับดี

2.2.7 ด้านแนวการจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับดี

2.2.8 ด้านแนวการวัดและประเมินผลมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับดี

2.2.9 ด้านแนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้มีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 อยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการจัดหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและข้อมูลที่ท้องถิ่น โดยจัดเก็บข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนทับกฤชพัฒนา ประจำปีการศึกษา 2547 องค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 และข้อมูลจากงานวัดผลโรงเรียนทับกฤชพัฒนา ประจำปีการศึกษา 2547 แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนทับกฤชพัฒนา ข้อมูลวิสัยทัศน์นโยบาย เป้าหมายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

เขต 1 ซึ่งพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดเวลาเรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

จากการรวบรวมข้อมูลด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่ามีความสอดคล้องกันว่าเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับกรมวิชาการ(2540 : 9-11) ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและการกำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ จะต้องส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียนด้วย

2. การสร้างหลักสูตรประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบของมาตรฐานช่วงชั้น 3 องค์ประกอบคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการเรียนรู้ (Skill) และเจตคติ (Attitude) นำไปสู่การวิเคราะห์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี สาระการเรียนรู้รายปี กำหนดคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ซึ่งในแต่ละขั้นตอนผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบทุกขั้นตอน และนำผลมาปรับปรุงตามลำดับ ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบ 9 ด้านคือ ด้านวิสัยทัศน์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านหลักการของหลักสูตร ด้านจุดหมายของหลักสูตร ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ด้านคำอธิบายรายวิชา ด้านหน่วยการเรียนรู้ ด้านแนวการจัดการเรียนรู้ ด้านแนวการวัดและประเมินผลและด้านการจัดสื่อการเรียนรู้

กระบวนการสร้างหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สอดคล้องกับกระบวนการสร้างหลักสูตรของ นาดยา ปิรันธนานนท์ และคนอื่น ๆ (2542 : 38-40) บุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) การกำหนดจุดหมาย การจัดสาระการเรียนรู้ ดำเนินการโดยผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นผู้คัดเลือกสอดคล้องกับ ชำรง บัวศรี (2542 : 194) กล่าวว่า การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และกำหนดในระดับแตกต่างกันตามลักษณะของผู้เรียน และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2544 : 27-28) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร รายวิชากลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารหลักสูตร สอดคล้องกับองค์ประกอบของคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ : 2545) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้คือ เป้าหมาย วิสัยทัศน์การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คุณภาพผู้เรียน สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผล การจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้

จากกระบวนการสร้างหลักสูตรดังกล่าว จะพบว่าหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดเป็นหลักสูตรระดับชั้นเรียนซึ่งกระบวนการจัดทำหลักสูตรและองค์ประกอบหลักสูตรจะมีความสอดคล้องผสมผสานตามแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรและแนวทางพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยมีผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรมาจากหลายฝ่ายอันได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร นักพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน

3. การประเมินคุณภาพหลักสูตร จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรพบว่าค่าเฉลี่ยในระดับคุณภาพของหลักสูตรอยู่ในระดับดี รูปแบบการประเมิน กระบวนการประเมินสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2532 : 246-258) เดวิท แพรท (Pratt. 1980 : 409-419) ไทเลอร์ (Tyler. 1949 : 110-125)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

1.1 โรงเรียนควรมีการวางแผนการนำหลักสูตรใช้หลักสูตรที่เป็นระบบตั้งแต่จากหลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

1.2 การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากท้องถิ่นมาสู่การจัดหลักสูตรควรจัดทำอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่น

1.3 จุดเน้นของการนำหลักสูตรไปใช้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 โรงเรียนควรจัดให้มีระบบนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการทบทวนการใช้หลักสูตรเพื่อปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

2.2 การจัดทำหลักสูตรในแต่ละช่วงชั้นครูผู้สอนในแต่ละระดับควรได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงความรู้ในแต่ละระดับชั้นได้อย่างต่อเนื่องครบช่วงชั้น

2.3 ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับความรู้พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และพยายามจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และผู้เรียนเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ